

**Správa účelovej komisie pre aktualizáciu dlhodobého zámeru fakulty
v oblasti študijných programov**

Na základe uznesenia 34/17 zo dňa 17. 10. 2017 hlasovaním v pomere 15 hlasov za (0 sa zdržalo, 0 bolo proti) bola ustanovená účelová komisia pre aktualizáciu dlhodobého zámeru fakulty v oblasti študijných programov na obdobie pôsobenia 17.10. 2017 – 30.4.2018. Úlohou komisie v zložení PaedDr. Zuzana Bariaková, PhD., predsedníčka; PhDr. Rastislav Kožiak, PhD. (člen komisie pre výchovu a vzdelávanie AS FF UMB); PaedDr. Boris Beťák, PhD. (člen komisie pre výchovu a vzdelávanie AS FF UMB); Mgr. Martin Lizoň, PhD. (člen komisie pre výchovu a vzdelávanie AS FF UMB); Mgr. Simona Šedovičová (členka komisie pre výchovu a vzdelávanie AS FF UMB); Bc. Radka Šťastná (členka komisie pre výchovu a vzdelávanie AS FF UMB); doc. Mgr. Vladimír Biloveský, PhD. (člen z akademickej obce – humanitné vedy); PhDr. Nadežda Zemaníková, PhD. (členka z akademickej obce – humanitné vedy); doc. PhDr. Juraj Šuch, PhD. (člen z akademickej obce – humanitné vedy); Mgr. Roman Hofreiter, PhD. (člen z akademickej obce – historické vedy a etnológia); PaedDr. Rastislav Kollár, PhD. (člen z akademickej obce – vedy o športe); PaedDr. Ivan Očenáš, PhD. (člen z vedenia fakulty – prodekan pre štúdium) bolo:

- 1. Analyzovať záujem o študijné programy poskytované na FF UMB.**
- 2. Identifikovať ťažiskové študijné programy v predpokladanej dlhodobej perspektíve a navrhnuť ich realizácie v trojstupňovom modeli vysokoškolského vzdelávania.**
- 3. Navrhnuť štruktúru študijných programov umožňujúcu priestupnosť medzi prvým a druhým stupňom štúdia v rámci príbuzných študijných odborov.**
- 4. Navrhnuť vytvorenie nového neučiteľského študijného programu (príp. viacerých programov) atraktívneho pre záujemcov o štúdium na FF UMB.**

Členovia a členky komisie, berúc do úvahy nielen detailný kvantitatívny materiál predložený na kolégiu dekana prodekanom pre štúdium Ivanom Očenášom (9. 11. 2017), ale aj po porade na jednotlivých katedrách s garantmi študijných odborov, dospeli k týmto stanoviskám:

1. Analýza záujmu o študijné programy poskytované na FF UMB

Počet študentov FHV/FF v rokoch 2007 – 2017 (k 31. 10. 2017)							
akademický rok	Bc. stupeň štúdia		Mgr. stupeň štúdia		PhD. stupeň štúdia		SPOLU
	denná forma	externá forma	denná forma	externá forma	denná forma	externá forma	
2007/2008	1536	1413	606	180	41	58	3834
2008/2009	1474	908	611	371	48	68	3480
2009/2010	1312	826	587	485	62	72	3344
2010/2011	1183	791	638	429	68	95	3204
2011/2012	1244	698	708	353	68	76	3147
2012/2013	1327	561	535	321	65	63	2872
2013/2014	1296	414	447	282	60	52	2551
2014/2015	1204	308	490	251	60	41	2354
2015/2016	1022	242	455	197	55	32	2003
2016/2017	1015	191	426	113	44	23	1812
2017/2018	943	119	410	82	35	20	1609

Celkový počet študentov po katedrách 2007 – 2017 (k 31. 10. 2017)											
katedra	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
KTVŠ	528	940	980	975	969	872	828	806	712	626	595
KA A	552	588	479	548	588	574	568	630	602	610	546
KSJK + KSLLV	463	475	432	361	362	323	298	289	250	265	242
KHI	525	508	470	390	376	329	319	269	246	251	230
KSJ	232	248	252	291	309	299	269	269	247	223	205
KRO	288	289	242	263	297	309	289	290	225	206	173
KGE	385	402	346	347	343	316	271	241	183	165	121
KFI	505	442	408	328	287	229	171	125	104	76	70
KETA	281	265	255	227	213	190	128	99	78	71	58
KEKS	336	278	276	226	208	192	158	125	81	52	46
KSŠE								6	18	15	13
KHUN	47	63	67	78	77	71	56	35	6		

Každoročne klesajúci počet študentov (v roku 2017 počet prihlásených uchádzačov neprekročil ani plánovaný počet prijatých (!)), ktorí študujú na FF UMB, úzko súvisí s viacerými (aj externými) faktormi, z ktorých dokáže samotná fakulta eliminovať iba malé percento. Viac ako polovičný úbytok študujúcich súvisí najmä s nepriaznivo sa vyvíjajúcou demografickou krivkou v sledovanom období, predimenzovaným počtom verejných vysokých škôl v SR a nasýtením záujmu o externé štúdium (aj z dôvodu jeho legislatívnych úprav). Napriek tomu je potrebné sa kriticky zamyslieť, ako možno oplyvniť tie faktory, ktoré sú v zásade internej povahy (identifikácia ťažiskových študijných programov v dlhodobej perspektíve trojstupňového modelu vysokoškolského vzdelávania; návrh takej štruktúry študijných programov, ktorá umožní priestupnosť medzi prvým a druhým stupňom štúdia v rámci príbuzných študijných odborov; vytvorenie nových neučiteľských študijných programov atraktívnych pre záujemcov o štúdium na FF UMB).

**Počty študentov na katedrách FF UMB v jednotlivých študijných programoch
k 31. 10. 2017**

KAA

UAP:

AjHi 43	Bc. 32	Mgr. 11
AjSj 39	Bc. 33	Mgr. 6
AjTv 33	Bc. 23	Mgr. 10
AjRj 19	Bc. 17	Mgr. 2
AjFi 11	Bc. 8	Mgr. 3
AjFj 9	Bc. 3	Mgr. 6
AjNj 9	Bc. 8	Mgr. 1

PT + neuč.:

AjŠp 68	Bc. 50	Mgr. 18
AjRj 66	Bc. 43	Mgr. 23
AjSj 50	Bc. 34	Mgr. 16
AjNj 46	Bc. 28	Mgr. 18
AjFj 45	Bc. 27	Mgr. 18
AjTj 17	Bc. 17	Mgr.
AjAe 14	Bc. 14	Mgr.
AjHij 11	Bc. 11	Mgr.
AjPj 10	Bc. 6	Mgr. 4
AjFij 9	Bc. 9	Mgr.

Málopočetné kombinácie: AjHu 3; AjVu 3 (s Pedagogickou fakultou UMB)

KETA

Ae	Bc. 38	Mgr. 13
----	--------	---------

KEKŠ

Ekus	Bc. 20	Mgr. 24
------	--------	---------

KFI

UAP:

SjFi 19	Bc. 12	Mgr. 7
HiFi 19	Bc. 13	Mgr. 6
AjFi 8	Bc. 8	Mgr.

Neuč:AjFij 9
FijHij 7Bc. 9
Bc. 7Mgr.
Mgr.

Málopočetné kombinácie: SJJFij 1; FijRj 0

KGE**UAP:**AjNj 9
SjNj 6
NjHi 5Bc. 8
Bc. 2
Bc. 2Mgr. 1
Mgr. 4
Mgr. 3**PT:**AjNj 46
NjJ 13
NjRj 9
SjNj 5
NjTj 4Bc. 28
Bc. 10
Bc. 4
Bc. 5
Bc. 4Mgr. 18
Mgr. 3
Mgr. 5
Mgr.
Mgr.

Málopočetné kombinácie: NjPj(PT) 3; NjTv 1; HiJNj 1

KHI**UAP:**SjHi 51
AjHi 43
HiFi 19
HiTv 10
RjHi 6
NjHi 5Bc. 33
Bc. 32
Bc. 13
Bc. 7
Bc. 6
Bc. 2Mgr. 1
Mgr. 1
Mgr. 6
Mgr. 3
Mgr.
Mgr. 3**Neuč.:**HiJ 36
AjHij 11
FijHij 7Bc. 27
Bc. 11
Bc. 7Mgr. 9
Mgr.
Mgr.

Málopočetné kombinácie: HiHu 1; HiVu 2; HiJNj 1; HiJRj 1; SJJHij 1

KRO**UAP:**AjFj 9
SjFj 2Bc. 3
Bc. 1Mgr. 6
Mgr. 1

PT:

AjŠj 68	Bc. 50	Mgr. 18
AjFj 45	Bc. 27	Mgr. 18
AjTj 17	Bc. 17	Mgr.
ŠjRj 12	Bc. 5	Mgr. 7
SjFj 5	Bc. 2	Mgr. 3
ŠjTj 5	Bc. 5	Mgr.

Málopočetné kombinácie: SjFj 2; FjRj(PT) 3; ŠjPj(PT) 1

KSJ**UAP:**

AjRj 19	Bc. 17	Mgr. 2
SjRj 13	Bc. 3	Mgr. 10
RjHi 6	Bc. 6	Mgr.

PT + neuč:

AjRj 66	Bc. 43	Mgr. 19
RjJ 44	Bc. 25	Mgr. 19
SjRj 12	Bc. 7	Mgr. 5
AjPj 10	Bc. 6	Mgr. 4
NjRj 9	Bc. 4	Mgr. 5
PjJ 8	Bc. 6	Mgr. 2

Málopočetné kombinácie: NjPj(PT) 3; FjRj(PT) 3; PjRj(PT) 1; SjRj(PT) 1; ŠjPj(PT) 1

KSJK + KSLLV**UAP:**

SjHi 51	Bc. 33	Mgr. 18
AjSj 39	Bc. 33	Mgr. 6
SjFi 19	Bc. 12	Mgr. 7
SjRj 13	Bc. 3	Mgr. 10
SjHu 8	Bc. 4	Mgr. 4
SjTv 8	Bc. 6	Mgr. 2
SjVu 7	Bc. 4	Mgr. 3
SjNj 6	Bc. 2	Mgr. 4

PT + neuč.:

SjAj 50	Bc. 34	Mgr. 16
SjJ 11	Bc. 10	Mgr. 1
SjZ 5	Bc. 5	Mgr.
SjFj 5	Bc. 2	Mgr. 3
SjNj 5	Bc. 5	

Málopočetné kombinácie: SjFj 2; SjRj 1

KSŠE

Ae	Bc. 13	Mgr.
----	--------	------

KTVŠ

UAP:

TvJ 125	Bc. 82	Mgr. 43
TvGe 41	Bc. 29	Mgr. 12
AjTv 32	Bc. 21	Mgr. 11
TvEv 26	Bc. 13	Mgr. 13
TvBi 25	Bc. 20	Mgr. 5
TvTe 13	Bc. 8	Mgr. 5
HiTv 10	Bc. 7	Mgr. 3
SjTv 8	Bc. 6	Mgr. 2
TvTre 174	Bc. 136	Mgr. 38
Rekre 6	Bc. 6	Mgr.

Málopočetné kombinácie: TvIn 3; NjTv 1

Počty študentov na katedrách FF UMB v jednotlivých študijných programoch k 31. 10. 2017 odrážajú predchádzajúce konštatovania a zároveň ukazujú momentálny reálny stav (udržateľnosť/neudržateľnosť jednotlivých ŠP). Jednotlivé študijné programy na katedrách sú usporiadané od najvyššieho záujmu (a teda početnosti) po „menšinové“ a sú rozdelené nielen na učiteľské a neučiteľské, ale aj podľa stupňa štúdia – na bc. a Mgr. stupeň. (Do úvahy sme z hľadiska počtu študentov nebrali v tomto momente 3. stupeň štúdia vzhľadom na zmenu jeho financovania, ktorá v predchádzajúcich dvoch rokoch podmienila počet doktorandských miest pridelených na fakultu.) Záujem je najmä o „tradičné“ študijné programy: anglický jazyk a literatúra/kultúra, slovenský jazyk a literatúra, história, telesná výchova, nemecký jazyk a kultúra, ruský jazyk a kultúra, španielsky jazyk a kultúra. Pri profile filozofickej fakulty však k týmto predmetom patrí, samozrejme, aj filozofia.

Výrazný pokles zaznamenávali v 10-ročnom horizonte každoročne učiteľské ŠP (v ostatných troch rokoch však pomerne stabilizovaný podiel na úrovni 50-55 percent k neučiteľským ŠP), signifikantný je v kombinácii s francúzskym a nemeckým jazykom. (V súčasnosti študujú v bc. stupni UAP s Fj 4 študenti, s Nj 13 študenti – 2007 celkový počet študentov – 186, 2017 celkový počet študentov – 21). Ponuku učiteľských ŠP (kombinácie) zrejme bude treba zredukovať. Pri učiteľstve cudzích jazykov by však určite nemala zostať iba angličtina. Pokles záujmu o iné cudzie jazyky (ako angličtinu) súvisí jednoznačne s jazykovou politikou presadzovanou

ministerstvom od roku 2011. Čiastočným riešením je možnosť neponúkať každý rok všetky kombinácie učiteľstva cudzích jazykov. Celkový nezáujem o učiteľstvo však má oveľa hlbšie a všeobecne známe príčiny.

Na konštatovanie, že novoakreditované ŠP zatiaľ nespĺnili očakávania, nie sú potrebné ani bližšie analýzy, týka sa to predovšetkým medziodborových ŠP. Je ešte zložité odhadnúť, či príčinou je práve neštandardnosť a novosť týchto ŠP, a tým strach uchádzačov z neznámeho, alebo nevhodná kombinácia odborov (najmä v prekladateľstve a tlmočníctve).

Dlhodobým problémom medzi ŠP sú európske kultúrne štúdiá, ak počty študentov nezačnú opätovne stúpať, bude zrejme nutné uvažovať o útlme.

Dôležitou okolnosťou nie je iba vývoj počtu študentov, ale aj kvalifikačná štruktúra zabezpečujúceho pracoviska, ich výkony vo vede, ale aj to, či daný program (hoci sa nám javí neperspektívny) nás neodlišuje a nerobí jedinečným pracoviskom v porovnaní s našimi konkurentmi. Uvažovať však v reláciách počtu študentov je dôležité najmä z hľadiska generovania finančných prostriedkov. Vedenie fakulty sa musí rozhodnúť na základe všetkých analýz, ktoré má k dispozícii, ktoré programy ponechať, ktoré utlmiť, príp. zrušiť a už neotvárať, a ktoré „dotovať“. To si však vyžaduje veľkú dávku rozhodnosti, pretože s tým úzko súvisí i reštrukturalizácia pracovísk a aj prepúšťanie zamestnancov. Keď si vedenie určí kľúčové/ťažiskové študijné programy z dlhodobej perspektívy a rozhodne sa ich ponechať, malo by potom výraznejšie podporovať ich realizujúce pracoviská. Pri daných úvahách už vstupujeme na pôdu, ako štruktúrovať samotnú fakultu vzhľadom na realizované, resp. realizovateľné študijné programy a následne aj vzhľadom na opodstatnenosť existencie niektorých katedrových pracovísk. Čo však ďalej? Toto je na veľmi vážnu diskusiu vedenia fakulty, vedúcich katedier a akademického senátu, lebo to nie je len o otvorení či neotvorení študijných programov, hlavný problém je komplexnejší, naráža na životaschopnosť vnútornej štruktúry študijných programov v prepojení s konkrétnymi katedrovými pracoviskami. Ale to už hovoríme o komplexnej stratégii fungovania celej fakulty, ktorá nateraz, zdá sa, absentuje.

2. Identifikácia ťažiskových študijných programov v predpokladanej dlhodobej perspektíve a návrh ich realizácie v trojstupňovom modeli vysokoškolského vzdelávania

Analýza predchádzajúcich údajov (k dispozícii sú údaje o vývoji za ostatných 10 rokoch v jednotlivých študijných programoch) smeruje k rozdeleniu ŠP na 1. (stále) atraktívne pre uchádzačov; 2. dlhodobo priemerne zaujímavé; 3. jednoznačne nenapĺňajúce kvantitatívne očakávania. Z neho by mali vyplývať aj úvahy, ktoré programy by sa mali realizovať iba v 1. stupni, ktoré v 2., a ktoré v 3. stupni. Zároveň však opäť upozorňujeme na otázky, ktoré sa vynárajú ohľadom kvantitatívneho vyhodnotenia, pretože je potrebné pri ňom mať na mysli aj slovenskú univerzitnú tradíciu, s ktorou súvisia tzv. tradičné odbory na filozofických fakultách, či adekvátnu kvalifikačnú štruktúru na zabezpečovanie jednotlivých študijných programov. To veľmi úzko súvisí práve aj s trojstupňovým modelom vysokoškolského vzdelávania, ktorý by sa

v týchto intenciách mal realizovať na katedrách s adekvátnym vedeckým zázemím a menšom množstve ŠP ako doteraz. Identifikácia sa zdá byť jasná:

aplikovaná etika

literárna veda

slovenské dejiny

slovenský jazyk

systematická filozofia

športová edukológia (V novej akreditácii dôjde k zlúčeniu troch vedných odborov (ŠE, ŠH, ŠK) do vied o športe, ktorá bude zabezpečená 3 profesormi (I. II. a III. st.)).

translatológia

všeobecná jazykoveda

Z uvedeného vyplýva, že spomedzi existujúcich študijných programov v 3. stupni štúdia sa ako perspektívne ukazujú len niektoré z nich. V rámci dlhodobej perspektívy by preto bolo možné uvažovať najmä o utlmení 3. stupňa štúdia v študijnom odbore cudzie jazyky a kultúry (študijný program európske kultúrne štúdiá).

3. Návrh štruktúry študijných programov umožňujúcej priestupnosť medzi prvým a druhým stupňom štúdia v rámci príbuzných študijných odborov

Potreba prehodnotiť štruktúru viacerých študijných programov sa javí ako nevyhnutná nielen s cieľom umožniť priepustnosť medzi stupňami štúdia. O väčšej priestupnosti medzi týmito študijnými odbormi, ale aj v rámci nich je reálne uvažovať len pri všeobecnejšie koncipovanom 1. stupni štúdia, teda pri výraznejšej profilácii až v magisterskom štúdiu. Priestupnosť je možné dosiahnuť až vtedy, keď sa na ňu pamätá už pri koncipovaní študijných programov, ktoré pôjdu do akreditácie.

Ponuka by mala byť vystavaná do pyramídy:

1. bakalárske študijné programy: najpestrejšia ponuka, programy primárne orientované na prax (samozrejme tam, kde je to možné), nie všetky musia mať nevyhnutne pokračovanie na vyššom stupni, ale študenti by zároveň mali mať aj takúto možnosť (napr. jazyk vo firemnej praxi alebo jazyk v cestovnom ruchu – ŠO PaT s možnosťou pokračovať na magisterskom stupni v inom jazykovom programe v tom istom odbore);
2. zúženie ponuky na magisterskom stupni;
3. v treťom stupni ponechať iba minimálnu ponuku a prihliadať na možnosť doktorandského štúdia v príbuzných odboroch.

Ak sú študijné programy príbuzných odborov štruktúrované efektívne, potom je možné udržať aj programy s početne menej zapísanými študentmi. Študenti viacerých študijných programov (napr. pri jazykoch kombinačné prekladateľstvo a tlmočníctvo, nekombinačné prekladateľstvo a tlmočníctvo, učiteľstvo) navštevujú spoločné predmety, napríklad základné lingvistické

disciplíny alebo prehľadové literárnohistorické predmety. Podobne tiež interdisciplinárne otvorené predmety modulov navštevujú spolu študenti viacerých študijných programov. To dokonca môže odbremeniť ŠP s vysokým počtom študentov a zároveň udržať ŠP s malým počtom zapísaných. Efektívna a zmysluplná štruktúra ŠP sa však ťažko buduje pri krčovitom strážení vlastného katedrového výkonu v strachu neobjaviť sa na pranieri v rozpočtových debatách.

4. Návrh na vytvorenie nového neučiteľského študijného programu (príp. viacerých programov) atraktívneho pre záujemcov o štúdium

Na ŠP v odboroch, ktoré na filozofickú fakultu patria a uchádzači ich na takejto fakulte očakávajú, nemáme garancie. Nový program by však rozhodne nemal zakladať vnútrofakultnú konkurenciu!

Potenciálne možnosti:

a) **Poľský jazyk a kultúra – slovenský jazyk a literatúra** – medziodborové štúdium v 1. a 2. stupni štúdia. Vytvorenie tohto študijného programu opäť reaguje na klesajúci počet záujemcov o štúdium poľského jazyka, ale je dané aj dopytom po takomto študijnom programe (poľský jazyk sa momentálne nevyučuje v kombinácii so slovenským jazykom).

Poľský jazyk vo firemnej praxi a/alebo Poľský jazyk v cestovnom ruchu – 1. stupeň štúdia – je to nielen reakcia na klesajúci záujem o štúdium poľského jazyka v existujúcich študijných programoch (jednopredmetové štúdium poľský jazyk a kultúra a poľský jazyk a kultúra v kombinácii), ale aj reflexia avizovaného záujmu o podobné študijné programy (anglický jazyk v hospodárskej praxi a nemecký jazyk v hospodárskej praxi). Dobré skúsenosti s takýmito študijnými programami sú v Čechách, kam nám odchádza pomerne veľa študentov (napr. na Karlovej univerzite predstavujú Slováci približne 50 % študentov polonistiky). Dôvodom tohto stavu je aj omnoho pestrejšia skladba kombinácií poľštiny s inými ŠP a odbormi. Nový študijný program predpokladá priestupnosť medzi 1. a 2. stupňom štúdia (študijný odbor 2.1.35 prekladateľstvo a tlmočníctvo).

b) Návrh na vytvorenie ŠP so psychológiou (neučiteľský smer, **psychológia športu**).

c) **Rekreológia**. Prepracovať a možno vytvoriť nový, atraktívnejší ŠP smerom k **športu pre všetkých** (v súčinnosti s Ekonomickou fakultou UMB cez atribút **animátora voľného času**).

Je naozaj potrebné aj inovovať fakultnú ponuku štúdia. (Treba mať však na zreteli fakt, že zvyšovanie plánovaného počtu prijatých uchádzačov extenzívnou ponukou študijných programov od roku 2015 nezabezpečuje nárast počtu prihlásených študentov a v konečnom dôsledku ani zapísaných študentov.) E-learningový (ale aj odskúšaný service learningový) výučbový proces by mohol byť možnosťou, ktorá by vedela prilákať nových záujemcov a/alebo zároveň aj motivovať aktuálnych študentov

ostat' na fakulte. S novým technickým či softvérovým zabezpečením je však spojená pomerne veľká finančná záťaž.

Treba dodať, že koncipovanie navrhovaných programov sa nezaobíde bez spolupráce s inými súčasťami univerzity. Bez ich otvorenosti a ochoty nie je možné o nových programoch vôbec uvažovať. V prípade, že sa pristúpi k realizácii návrhu, kľúčovú úlohu bude zohrávať aj marketing. Príkladom sú opäť české vysoké školy, ktoré prichádzajú na slovenské stredné školy propagovať svoje programy a darí sa im to veľmi úspešne.

Vedenie fakulty by sa malo veľmi vážne zaoberať aj vyhodnotením súčasného modulového systému vzdelávania. Systém bol postavený na možnosti výberu a modelovania si štúdia zo strany študentov. Prax ukazuje, že študenti skľúzavajú k výberu predmetov, ktoré neprofilujú ich program, ale iba zabezpečujú potrebný počet kreditov. To absolútne nevedie k ich profesionalizácii a ku kvalite ich štúdia, čo, samozrejme, nie je problémom samotného systému, skôr vyspelosti a záujmu našich študentov o kvalitu ich vlastného štúdia. Problémom však môže byť, žiaľ, aj rôznorodý prístup pedagógov k dodržiavaniu zaťaženia študenta (a tým zväčša aj zaťaženia učiteľa) vyjadrenej počtom kreditov.

Okrem dlhodobu prezentovaných analýz, ktoré boli aj v priloženom materiáli, by sme potrebovali spoľahlivú analýzu uplatniteľnosti absolventov ŠP, aby sme boli pripravení na avizované stratégie ministerstva. Predpokladané dobré čísla uplatniteľnosti sa dajú vhodne využiť aj pri získavaní uchádzačov.

Zapísala: PaedDr. Zuzana Bariaková, PhD.
predsedníčka účelovej komisie pre aktualizáciu dlhodobého zámeru fakulty
v oblasti študijných programov

V Banskej Bystrici 18. 5. 2018